

ת"פ 31990/03/14 - שלמה מרמורשטיין נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בקריית שמונה

ת"פ 31990-03-14 פרקליטות מחוז צפון- פלילי נ' מרמורשטיין
תיק חיצוני:

בפני	כב' השופט מורן מרגלית
המבקש	שלמה מרמורשטיין
נגד	
המשיבה	מדינת ישראל

החלטה

בפניי בקשה לעיון בחומר חקירה בהתאם להוראות סעיף 74(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: **החסד"פ**).

רקע כללי:

כנגד המבקש הוגש ביום 17.3.14 כתב אישום בו יוחסה לו עבירה של השארת ילד בלא השגחה, עבירה לפי סעיף 361 רישא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **החוק**).

על פי הנטען בכתב האישום, ביום 14.8.13 בשעה 21:30 לערך בסמוך למרכז רסקו בצפת, ירד המבקש מרכבו בכדי לערוך קניות תוך שהוא מותיר בתוכו את בנו, יליד אוגוסט 2012, כשהוא ישן ורתום לכיסא הבטיחות במושב האחורי וזאת, לאחר שפתח את חלונות הרכב.

עוברי אורח שחלפו במקום הבחינו בתינוק, חילצו אותו מתוך הרכב ומתנדב מד"א שהיה במקום בדק את התינוק.

המבקש שב לרכבו רק לאחר כ-10 דקות בעקבות קריאה במערכת הכריזה בחנות "שופרסל דיל" בה ערך את קניותיו באותה העת לפיה, נמצא תינוק ברכב חונה.

הבקשה:

בפתח הדברים יצוין, כי נימוקי הבקשה משתרעים על פני 15 עמודים ולפיכך, לא מצאתי כי יש להביאם במלואם.

בקצירת האומר ייאמר, כי ב"כ המבקש עותר להורות למשיבה להמציא לידי את מספר תיקי החקירה משבע השנים האחרונות אשר נפתחו בגין עבירה לפי סעיף 361 לחוק, את מספר התיקים מתוך כלל תיקים אלה אשר נסגרו בעילה של חוסר עניין לציבור וכן, את פירוט הנסיבות נשוא כל תיק ותיק.

עמוד 1

יצוין, כי לבקשתו צירף ב"כ הנאשם העתק ממחקר אשר הוגש לכנסת ביום 14.6.10 ממנו עולה, כי רק ב- 5% מכלל התיקים אשר נפתחו בחשד לביצוע עבירה לפי סעיף 361 לחוק (43 מתוך 811), הועמדו הנאשמים בסופו של יום לדין.

לטענת ב"כ המבקש, הנתונים המבוקשים בבקשה נועדו בכדי לבחון אפשרות העלאתה של טענה מקדמית בדבר קיומה של אכיפה בררנית בכל הנוגע להעמדתו של המבקש לדין.

דוקטרינת ההגנה מן הצדק הוכרה לאחרונה במסגרת סעיף 149(10) לחסד"פ כאכסניה לבדיקת התנהלות הרשות.

המבקש השתית, כאמור, את בקשתו על הוראותיו של סעיף 74 לחסד"פ וציין, כי ההליך הראוי בו על נאשם לנקוט לצורך קבלת מידע זה הינו הליך לפי סעיף 74 לחסד"פ ולא לפי חוק חופש המידע וזאת, מן הנימוקים אותם פירט בבקשתו.

ב"כ המבקש פירט בבקשתו מספר החלטות בהן, כך נטען, נעתרו בתי המשפט במסגרת הליך לפי סעיף 74 לחסד"פ להעביר לידי ההגנה נתונים שונים הנוגעים להעמדה לדין בעבירות הדומות לאלה אשר יוחסו לנאשמים.

לענין טענה בדבר הכבדה אשר יתכן ותועלה על ידי המשיבה טען ב"כ המבקש, כי חשש זה ניתן להפגה באמצעות מספר איזונים אשר נקבעו בפסיקה.

ב"כ המבקש טען עוד, כי לו הייתה המשיבה פועלת להסדרת הנתונים אשר ברשותה כך שיהיו חשופים בפני כל הציבור, לא כל שכן בתקופה זו בה המאגרים הינם ממוחשבים, יתכן ובקשה זו הייתה מתייתרת.

יצוין, כי עיקר טענותיו של המבקש התבססו על הדברים אשר נאמרו במסגרת עע"מ 2398/08 **מדינת ישראל נ' אליצור סגל** (להלן: **עניין סגל**).

במסגרת הדיון אשר התקיים ביום 30.9.14 הבהיר ב"כ המבקש, כי הנתונים המבוקשים עניינם בתיקים בהם לא הוגשו כתבי אישום ונסיבותיהם.

תגובת המשיבה:

אף המשיבה לא חסכה במילים במסגרת תגובתה ובהשלמת טיעוניה בכתב וממכלול טענותיה עולה, כי בפיה שורה של טענות אשר בגינן יש להורות על דחיית הבקשה.

הראשונה, עניינה האכסניה החוקית הראויה אשר במסגרתה היה על המבקש להגיש בקשתו זו.

לטענת המשיבה, אין כל מקום להיעתר לבקשה שכן סעיף 74 לחסד"פ, עליו השתית המבקש את בקשתו, לא נועד לשם איסוף ראיות אשר אינן נוגעות לאישום עצמו ולפיקך, אין המדובר בחומר חקירה כלל ועיקר.

לשיטתה, האכסניה המתאימה להגשת הבקשה הינה במסגרת סעיף 108 לחסד"פ וזאת, רק לאחר שיובאו בפני בית המשפט ראיות ראשוניות לקיומה של אכיפה בררנית מה שלא התקיים בענייננו.

השנייה, הינה הטענה לפיה החומר המבוקש על ידי ב"כ המבקש נועד בכדי לבחון אפשרות העלאת טענה מקדמית לפי סעיף 149 לחסד"פ.

ב"כ המשיבה עמדה באריכות על טענת ההגנה המקדמית בדבר קיומה של אכיפה בררנית וטענה, כי לא עלה בידי המבקש להוכיח ולו תשתית ראייתית ראשונית להוכחת טענתו זו. לפיכך, כך לשיטת המשיבה, אין מקום להיעתר לבקשתו לקבלת חומר אחר ביחס לחשודים או נאשמים אחרים.

עוד טענה המשיבה, כי אף אם יעלה בידה למלא אחר בקשת ב"כ המבקש אזי לא יהיה בכך כדי לסייע בידיו להוכחת טענתו המקדמית שכן, נסיבותיו של כל תיק ותיק הינן שונות.

בכל אופן, הסיכוי לקבלת טענה בדבר קיומה של אכיפה בררנית במקרה דנן אינה גבוהה שכן, כתב האישום בתיק זה הוגש בהתאם להנחיה מס' 2.13 להנחיות פרקליט המדינה ולפיכך, אף אם יוכח כי אין היא מיושמת על ידי תובעים אחרים אין בכך כדי להביא לקבלת טענה מקדמית בדבר קיומה של אכיפה בררנית.

השלישית, הינה הכבדה בלתי סבירה על פעולתה ועל פעילות בתי המשפט. לטענת המשיבה, אף בשקידה סבירה אין היא יכולה למלא אחר הבקשה ובמסגרת סעיף 13 לתגובה, פירטה המשיבה את הקשיים המתעוררים בהקשר זה.

הרביעית, הינה השלכות הרוחב של קבלת בקשה מעין זו. לטענת המשיבה, קבלת בקשה זו עלולה להביא לריבוי הליכי ביניים בתיקים פליליים גם במקרים בהם אין כל הצדקה לכך. הדבר יגרום לעומס רב על רשויות האכיפה ועל בתי המשפט אשר כבר כעת, מלאות ידיהם בבקשות מסוג זה.

המשיבה אף הביעה חשש לפיו בקשות אלה לא ישמשו רק לצורך ערעור על מדיניותה של הרשות בהעמדה לדין אלא, גם לצורך פעולות נוספות ובכללן: משא ומתן לקראת הסדר טיעון, טיעונים לעונש ועוד. כמו כן, שבה וציינה המשיבה את החשש לפגיעה בפרטיותם של המתלוננים.

במסגרת השלמת טיעוניה בכתב טענה המשיבה, כי הבקשה מבקשת להעמיד את בית המשפט כ"תובע על" אשר שיקול דעתו בא להחליף את שיקול דעת התביעה וכן, כי אין מקום להסתמך על נתונים סטטיסטיים כאלה ואחרים בסוגיות של העמדה לדין וזאת, בשל שורה של טעמים אשר נמנו בתגובה.

עוד נטען, כי קבלת הבקשה תביא למצב בו על התביעה יהיה לבחון מאות תיקים, ובהמשך אף יהיה עליה לסכם ראייתית את כל התיקים ואז להביא את כל החומר בפני שופט אשר יבחן שוב את ההחלטה על העמדה לדין.

לטענת ב"כ המשיבה, קיימת מערכת איזונים רחבה אשר תפקידה להתמודד עם פגמים העלולים ליפול בשיקול דעת התביעה מבלי להביא לתוצאות אשר יחייבו בחינה סזיפית של תיקים רבים על כל המשתמע מכך.

דין והכרעה:

לאחר ששקלתי את טענות הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להתקבל בחלקה ואנמק.

סעיף 74 (א) לחסד"פ קובע כדלקמן:

"הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסניגורו, וכן אדם שהסניגור הסמיכו לכך, או, בהסכמת התובע, אדם שהנאשם הסמיכו לכך, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת, והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו".

השאלה הראשונה הצריכה מענה בענייננו הינה, האם החומר אותו עותר לקבל לידי המבקש הינו "חומר חקירה" כמשמעותו של מונח זה לענין הוראות סעיף 74 לחסד"פ?

במסגרת בג"צ 233/85 אל הוזייל נ' משטרת ישראל [פורסם במאגרים המשפטיים] (להלן: עניין אל הוזייל) עמד בית המשפט על הגדרת המונח "חומר חקירה" לענין הוראות סעיף זה:

"...דעתי כדעת בא-כוח העותרים, כי אין לפרש את המונח "חומר החקירה" שבסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי פירוש דווקני ומצמצם, המגביל את תחולת הסעיף לחומר הראיות, המתייחס אך ורק במישרין למעשה העבירה המיוחס לנאשם. "חומר חקירה", במובן ההוראה האמורה, גם ראיות השייכות באופן הגיוני לפריפריה של האישום במשמע. מטבע הדברים, אין לקבוע בנושא זה כללים גורפים וממצים; בכל משפט חייבים נציגי התביעה, ובמקרה של חילוקי דעות - בתי המשפט, להיות מודרכים על-ידי כללי השכל הישר ועל-ידי המגמה לאפשר לסניגוריה הזדמנות הוגנת להכין את הגנתה (ראה בעניין זה גם ע"פ 179/79 [4], בעמ' 691-692). אולם, במסגרת השימוש בשיקול הדעת, כאמור, אין גם להפליג למרחקים ולכלול במונח של "חומר החקירה" ראיות, שהרלוואנטיות להן לתביעה הפלילית הנדונה היא רחוקה ושולית, ולא כל שכן אין להחיל ככלל את הוראות סעיף 74 האמור על חומר שולי שכזה, אשר בלאו הכי אינו יכול להיות קביל באותו משפט..."

(שם, בעמ' 129).

מעיון בפסקי הדין אליהם הפנו הצדדים עולה, כי הפסיקה איננה אחידה וכי קיימות גישות שונות לעניין זה.

על מצב משפטי זה עמד בהרחבה כבוד השופט א' קולה במסגרת ע"ח (מח' - נצ') 28758-07-14 פלוני ואח' נ' מדינת ישראל (מיום 14.9.14) אשר הוגש לעיוני על ידי המשיבה ולא מצאתי להרחיב בעניין זה.

בקצירת האומר ייאמר, כי באותו עניין דן בית המשפט בערר על החלטה של בית משפט קמא לדחות את בקשת ההגנה להורות לתביעה להגיש לעיונה: "נתונים אודות החלטות המשיבה להעמיד או לא להעמיד לדין חשודים קטינים בתיקי חקירה אחרים בעבירה מושא כתב האישום שהוגש כנגד המבקשים, במשך שלוש השנים האחרונות, וזאת לשם ביסוס טענה של אכיפה בררנית".

בית המשפט הגיע למסקנה כי הנתונים אודות החלטת התביעה האם להעמיד או לא להעמיד לדין חשודים בעבירות דומות אינם חומר חקירה לענין הוראות סעיף 74 לחסד"פ (שם, בפסקה 29) וכי אף נתונים סטטיסטיים אינם בבחינת חומר חקירה (שם, פסקה 30).

יצוין, כי בית המשפט ערך הבחנה בין כתבי אישום אשר הוגשו ובין החלטות של התביעה האם להעמיד או לא להעמיד לדין חשודים שכן, המדובר בתרשומת פנימית אשר אין לנאשם זכות עיון בה.

לאור קביעה זו, סבר בית המשפט כי לכל היותר ניתן לראות בבקשה לקבלת נתונים ככזו אשר יש להגישה בהתאם להוראות סעיף 108 לחסד"פ.

עם זאת יוער, כי במסגרת ההבחנה אותה ערך בית המשפט עם המקרה אשר נידון במסגרת עפ"א 29798-10-14

מדינת ישראל נ' **מנחם עמית ונילי פריאל** אשר נידון בבית הדין הארצי לעבודה, ציין בית המשפט, כי באותו עניין הרימו הנאשמים את הנטל הראשוני המוטל עליהם להוכיח קיומה של אכיפה בררנית בניגוד למקרה שנידון בפניו.

כן ציין בית המשפט, כי באותו עניין השאלה אשר עמדה לדיון בעניין עמית ופריאל נגעה למדיניות התביעה שם, אשר בחלק מן המקרים הסתפקה בהשתתף קנס מנהלי ובחלק אחר מבקשת לנקוט בהליכים פליליים.

דעה שונה, אשר יש בה כדי להציג היטב את המחלוקת אשר נפלה בין בתי המשפט בסוגיה זו, ביטאה כבוד השופטת נ' מוניץ במסגרת ע"ח (מח' - נצ') 31996-03-14 **אסתר אלקיים** נ' **מדינת ישראל** [פורסם במאגרים המשפטיים] (מיום 20.3.14).

בעניין זה, נידון ערר על החלטתו של בית משפט קמא במסגרתה דחה בית משפט קמא בקשה של ההגנה לחייב את התביעה למסור לעיונה העתק מכל התלונות ותיקי החקירה בשבע השנים האחרונות, שנסגרו או נגנזו מחוסר עניין לציבור, באותן נסיבות וקבע, כי אין המדובר בחומר חקירה לעניין סעיף 74 לחסד"פ.

בהסתמכה על האמור בעניין סגל דלעיל, במסגרתו נעתר בית המשפט לבקשה והורה למדינה לספק למבקש נתונים אודות שיעורי העמדה לדין בעבירת העלבת עובד ציבור, הורתה כבוד השופטת מוניץ למדינה, למסור לעוררת פלט מחשב הכולל נתונים אודות תיקים שנפתחו במשטרה ב-3 השנים האחרונות בגין אותה העבירה אשר יוחסה לעוררת, סך התיקים הכולל, בכמה מתוכם הוגש כתב אישום וכמה נסגרו מחוסר עניין לציבור, הכל מבלי לפרט את זהות המתלוננים, החשודים והנאשמים.

כבוד השופטת מוניץ ציינה עוד, כי חשיבותו של מידע זה לצורך הוכחת טענה מקדמית בדבר קיומה של אכיפה בררנית הינה ברורה ולפיכך, במצב דברים בו מידע זה אינו מצוי ברשות הנאשם ואין לו אפשרות להשיגו במאמץ סביר, אזי כי חלה על התביעה החובה להציגו בפניו.

כן צוין, כי הגם שהחלטה זו ניתנה במסגרת הליך לפי חוק חופש המידע, הרי שכבוד השופט גרוניס (כתוארו דאז) ציין, כי יש לקבוע כללים דומים אף כאשר המדובר בהליך פלילי ואולם, שאלה זו לא הוכרעה וזאת כפי שאף עולה מן האמור במסגרת עע"מ 1786/08 **ג'וליאני** נ' **מדינת ישראל** [פורסם במאגרים המשפטיים].

לפיכך, ולאור האמור במספר החלטות נוספות הנזכרות בהחלטתה, קבעה כבוד השופטת מוניץ כי:

"...לאור האמור, ראוי וצריך לאפשר לנאשם, במקרים מתאימים, לעיין בהחלטות רלבנטיות של התביעה, ובמקרים המתאימים לקבל נתונים סטטיסטיים על הגשת כתבי אישום במקרים דומים. כאשר יש להקל מאוד בנטל הראייה הראשוני הנדרש מן הנאשם להציג לצורך קבלת הנתונים, בשונה (ההדגשה במקור מ.מ.) מנטל הראייה הנדרש לצורך הוכחת הטענה של אכיפה בררנית..."

(שם, פסקה 9).

לאור העובדה כי באותו המקרה לא עלה בידי ב"כ העוררת למצוא במאגרים הגלויים מקרים דומים במסגרתם הועמדו לדין נאשמים בגין אותה העבירה אשר יוחסה לעוררת ואף בשל העובדה שמהפסיקה שהגישה המאשימה לא ניתן היה להקיש על מדיניותה ביחס לאותה העבירה בנסיבות דומות, הורה בית המשפט לתביעה, כאמור, למסור את הנתונים המצויים במאגר הסטטיסטי המצוי ברשותה.

בפתח הדברים יצוין, כי הן לפי שיטתה של כבוד השופטת מוניץ הגורסת "דה פקטו" כי נתונים סטטיסטיים הינם בבחינת חומר חקירה והן כמשתמע מהחלטתו של כב' השופט קולה, הרי שתנאי מקדמי לקבלת הנתונים הינו קיומה של ראייה ראשונית בדבר הצורך לקבלם.

כפי שצוין לעיל, הגדרת המונח "חומר חקירה" לעניין הוראות סעיף 74 לחסד"פ הינה רחבה והמבחן לפיו יש לקבוע האם המדובר בחומר חקירה אם לאו, הינו מידת הרלוונטיות שלו לאישום.

ודוק, די בכך כי המדובר בחומר אשר סניגור יוכל לעשות בו שימוש לצורך הגנת הנאשם במסגרת אותו הליך.

סבורני, כי יתכן ויהיו מקרים בהם נתונים סטטיסטיים בדבר היקף העמדה לדין באותה עבירה המיוחסת למבקש יכול ויהוו חומר חקירה, אך הדבר תלוי בנסיבותיו הפרטיות של כל מקרה ומקרה.

לשיטתי, יש הבחין בין בקשה לקבלת נתונים סטטיסטיים ביחס לעבירות אשר בגינן מוגשים באופן תדיר כתבי אישום ובין מקרים בהם המדובר בעבירות אשר העמדה לדין בגינן הינה נדירה או שלא מבוצעת באופן יום יומי.

סבורני, כי במצב דברים בו עסקינן בעבירה מן הסוג הראשון אזי, אין כל מקום להיעתר לבקשת הסנגור לקבל את הנתונים הסטטיסטיים הנוגעים לשיעור העמדה לדין בגין אותה העבירה.

עוד יצוין בהקשר זה, כי במצב דברים זה אין אף כל הצדקה לחייב את התביעה לפרט ביחס לכל תיק ותיק אשר בו לא הוגש בסופו של יום כתב אישום שכן, ההגנה לא תוכל להפיק מידע מועיל מנתונים אלה מכיוון שטענת האכיפה הבררנית נסתרת מאליה עת מוכח כי כנגד נאשמים רבים אחרים הוגשו כתבי אישום.

מאידך, במידה והמדובר בעבירה מן הסוג השני אזי יש מקום לבחון מבחינה סטטיסטית את היקף העמדה לדין בגין אותה העבירה וכן, את הנימוקים העומדים בבסיס אי העמדה לדין במקרים אחרים אך זאת, תוך התחשבות בנטל הגלום ביישום החלטה זו על ידי התביעה.

בענייננו, יש לבחון תחילה האם עלה בידי המבקש להרים את הנטל הראשוני אשר בגינו יש לאפשר לו לעיין בנתונים הסטטיסטיים המבוקשים.

לתגובתה צירפה המשיבה רשימה של 13 תיקים בהם הוגשו כתבי אישום בנסיבות דומות.

מעיון במחקר אשר צורף על ידי ב"כ המבקש לבקשה עולה, כי שיעור העמדה לדין בגין עבירה מסוגה של זו אשר יוחסה למבקש עומד על 5% במהלך השנים 2002 ועד לשנת 2010.

ממכלול הראיות לעניין זה עולה, כי אין המדובר בעבירה אשר מוגשים בגינה באופן תדיר כתבי אישום.

במצב דברים זה, סבורני כי הנתונים הסטטיסטיים המבוקשים על ידי המבקש ביחס לעבירה נדירה יחסית זו, מהווים חומר רלוונטי לביסוס טענה אפשרית של אכיפה בררנית.

עם זאת, לא מצאתי כי יש להיעתר לבקשה ביחס לכל התקופה אשר אליה התבקשו הנתונים שכן, מעיון במחקר אשר

צורף לבקשה עצמה עולה כי מצויים בו הנתונים הסטטיסטיים המבוקשים ביחס לחלק מן התקופה הנזכרת בבקשה. לא הוכח בפניי כי העברתו של מידע סטטיסטי זה יש בו כדי להכביד על התביעה באופן חריג שכן, מאגרים אלה הינם ממוחשבים.

לפיכך, מצאתי כי על המשיבה להעביר לעיון המבקש פלט ממאגר הנתונים שברשותה המתייחס לתקופה שמיום 19.5.2010 ועד למועד מתן החלטה זו ובו יפורטו מספר התיקים אשר נפתחו בגין העבירה המיוחסת למבקש, מספר התיקים בהם הוגשו כתבי אישום וכן, מספר התיקים אשר נסגרו מחוסר עניין לציבור.

עם זאת, לא מצאתי להיעתר לבקשה לחייב את המשיבה לפרט את נסיבותיו של כל תיק ותיק אשר נסגר מחמת היעדר עניין לציבור.

בשלב זה, ובטרם התקבלו הנתונים הסטטיסטיים לעניין היקף התיקים אשר נפתחו בגין עבירה זו במהלך התקופה הנזכרת לעיל והתיקים בהם הוגשו כתבי אישום, כך סבורני, אין מקום להשית על המשיבה נטל כבד אשר יחייבה לנבור במאות תיקים כמסתמן מנתוני המחקר שצורף לבקשה.

זאת ועוד, מכח קל וחומר, לא מצאתי אף שיש לחייב את המשיבה לפרט מהם נימוקי הסגירה בכל תיק ותיק, הן בשל העובדה שלכל תיק ותיק נסיבותיו המיוחדות ומשכך ההחלטה להעמיד לדין לעיתים נעוצה במערכת שיקולים והחלטות מורכבת ובעלת דקויות, הן בשל העובדה שבית המשפט אינו אמור לשמש "תובע על" ואף בשל כך שלטעמי עסקינן בתרשומות פנימיות שאינן מהוות חומר חקירה (**ראה גם**: עניין פלוני שלעיל מאת כבוד השופט א' קולה).

סוף דבר:

לפיכך, הנני מורה למשיבה להעביר לרשות המבקש נתונים סטטיסטיים כמפורט לעיל, ביחס לתקופה שראשיתה ביום 19.5.10 ועד למועד מתן החלטה זו.

כמו כן, מצאתי להורות למשיבה למחוק מפלט זה סימני זיהוי של המעורבים באותם התיקים.

ניתנה היום, כ"ח תשרי תשע"ה, 22 אוקטובר 2014, בהעדר הצדדים.